

Beslist mee beslissen!

Ideeën en
praktijkverhalen
voor **bewoners**
tuk op **participatie**

Betrokkenheid
Bewoners
Beïnvloedt
Beleid

Bewonersparticipatie blijft nodig

Waarom nog maar eens een brochure rond bewonersparticipatie? Zijn we dan nog niet met z'n allen overtuigd? En bewonersparticipatie is toch een thema dat reeds lang meegaat? In 1978 reeds, tijdens het jaar van het dorp, werden in heel Vlaanderen dorpsraden én parochiezealen opgericht om de fusies meer verteerbaar te maken. 30 jaar later zijn nog altijd enkele van deze raden heel actief. We moeten dus met andere woorden het warm water niet opnieuw uitvinden, al is de maatschappelijke context intussen enorm geëvolueerd.

Gemeentebesturen zijn meer en meer goed georganiseerde en professionele organisaties. Een noodzaak omdat de hogere overheid hen veel bijkomende taken gaf, wat een positieve evolutie is. Die evolutie zorgde er ook voor dat het directe contact met de bewoners en de aandacht voor de dorpen wat op de achtergrond kwam te staan. En bewoners zijn vandaag de dag mondige burgers geworden die willen weten wat met hun leefomgeving gebeurt.

Daarom investeert de provincie nog altijd in bewonersparticipatie en in dorpen! Nieuwe multifunctionele ontmoetingszalen, aantrekkelijke publieke ruimtes en de betrokkenheid van bewoners bij dit alles, zijn elementen uit ons plattelandsbeleid waar we sterk op inzetten. Dit verhoogt niet alleen de beeldkwaliteit van onze dorpen, maar maakt vaak ook van 'beslist beleid' een 'gedragen beleid'.

Daarnaast stimuleren we ook het vrijwilligerswerk. Bewonersparticipatie vraagt immers een belangrijk engagement van de bewoners. De provincie gelooft dat dit engagement bijdraagt tot de sociale cohesie in dorpen. En net dat kan van een dorp een leefbaar dorp maken!

Vandaar inderdaad nog maar eens een nieuwe brochure, en dit om een dubbele reden. Omdat we merken dat bestuurders nog steeds pleinvrees hebben om in dialoog te treden met hun bevolking. Door het geven van goede voorbeelden en tips hopen we dat veel besturen de participatiehandschoen nu effectief zullen opnemen. Anderzijds willen we ook geëngageerde bewoners een hart onder de riem steken en hen oproepen om ook verantwoordelijkheid te dragen voor hun leefomgeving, hun wijk, hun dorp. Want van de overheid mag en kan je ook niet alles verwachten.

Deze brochure is het werk van vele handen, niet in het minst van de medewerkers van Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen. Zij kunnen bogen op vele jaren ervaring wat betreft bewonersparticipatie. We zijn hen dan ook heel dankbaar voor de fijne samenwerking, het delen van hun ervaring en voor het feit dat ze ook de rol van de bestuurder in bewonersparticipatie - tot dan toe voor hen nagenoeg onbekend terrein - mee willen belichten. Het resultaat mag gezien worden!

We wensen alvast alle initiatiefnemers veel leesplezier, zowel bestuurders als bewoners!

Dirk De fauw
Gedeputeerde huisvesting, jeugd en welzijn

Guido Decorte
Gedeputeerde gebiedsgerichte werking

Beethoven

Om verschillende stemmen in de gemeente goed te laten samenklinken, zijn degelijke componisten nodig. Dat zijn niet alleen de mandatarissen en ambtenaren, maar zeer beslist ook bewoners die willen mee componeren !

Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen steunt met deze publicatie resoluut de participatie van bewoners aan het beleid. Bewoners die mee componeren aan participatief bestuur zijn tevreden als ze veel feedback krijgen en betrokken worden bij het reilen en zeilen in de gemeente. Vanuit het perspectief van de bestuurder is participatie interessant omdat het een draagvlak creëert onder bewoners en omdat het een bestuur toelaat om bij te leren.

Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen wil je helpen om met een bewonersgroep aan de slag te gaan of te blijven. Er is goede zorg nodig voor de interne werking van de bewonersgroep maar natuurlijk blijft het doel ook om resultaat te boeken in de buitenwereld. Deze publicatie levert tips voor zowel de interne werking als het werken in de buitenwereld. Je leest getuigenissen van vrijwilligers uit verschillende bewonersgroepen. Je leest evengoed getuigenissen van mensen die dagelijks omgaan met medebewoners die liever individueel en rechtstreeks naar 'de politieke' stappen. Je leest de verhelderingen van bestuurskundigen en merkt dat met realiteitszin over veel facetten van participatie is nagedacht.

Van Beethoven is bekend dat hij vanaf zijn 27ste geleidelijk doof werd. Hij bleef echter succesvol componeren dankzij zijn intern gehoor: de herinnering aan wondermooie muziek. Hij had succeservaringen, dat is cruciaal.

Bewoners voelen zich slecht bij vergaderingen 'waar het steeds over hetzelfde gaat' en er niets zichtbaar positief verandert. Bewoners hebben succeservaringen nodig. De kennis in deze publicatie kan van pas komen om succeservaringen te oogsten.

Deze brochure is de helft van een twin-publicatie. De andere helft richt zich tot bestuurders en draagt de titel 'Beslist anders beslissen'. Mandatarissen en ambtenaren uit verschillende gemeenten komen er aan het woord. Dit levert beslist ook nieuwe inzichten op voor bewoners!

Tenslotte dank ik alle makers van deze twin-publicatie. Zij passen zelf toe wat ze verkondigen. Een goede publicatie over participatie komt tot stand door de inbreng van diverse componisten: mandatarissen, ambtenaren, deskundigen en zeker bewoners !

Ward Dumoulin

Voorzitter Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen

Brug van B naar B

Participatie betekent altijd tweerichtingsverkeer. Van B naar B in dit geval: van bewoners naar bestuur, van bestuur naar bewoners. Dit praktijkwerkboek staat dus niet op zichzelf.

Deze brochure is de helft van de tweeling en baseert zich op de praktijkervaringen van een aantal bewonersgroepen.

Er is aandacht voor de interne werking, het bindweefsel, van de bewonersgroep: groeiprocessen, samenstelling, taakverdeling... Maar natuurlijk worden ook de externe relaties en de werking in de spots geplaatst. Contact met bestuur, communicatie, resultaatgericht werken... helpen bewonersgroepen successen te boeken.

De brochure is verrijkt met tal van voorbeelden en uitspraken uit het leven van bewonersgroepen gegrepen.

Bruikbaar materiaal voor bewonersgroepen.

Bruikbaar materiaal ook voor besturen die benieuwd zijn hoe bewonersgroepen nu eigenlijk werken.

De twin-brochure 'Beslist anders beslissen!' is geschreven voor lokale besturen.

Wat kan voor hen participatief beleid betekenen? Wat zijn winstpunten? Wat zijn valkuilen? En hoe wordt ook binnen een bestuur een draagvlak voor participatief werken uitgebouwd? Mandatarissen en ambtenaren spekken het geheel met een resem praktijkverhalen.

Bruikbaar materiaal voor lokale beleidmakers.

Bruikbaar materiaal ook voor bewonersgroepen die benieuwd zijn hoe lokale besturen aankijken tegen hun participatieve inzet.

Zo hoor je elkaars klanken, verzuchtingen, knelpunten, wensen. Dat op zich al maakt een brug van B naar B.

Twee complementaire brochures... voor een boeiende participatieve toekomst!

Inhoudstafel

Bindweefsel: de bewonersgroep intern groeperen

blz.7

Beweegreden: waarom een bewonersgroep?

blz.9

Brede basis: de kracht van diversiteit

blz.11

Bepalen van de agenda

blz.15

Beheer van taken

blz.17

Begonnen... en straks gewonnen? Resultaatgericht werken

blz.19

Brainstorm voor een creatieve aanpak

blz.21

Boodschap van belang: wat kan Samenlevingsopbouw voor je doen?

blz.22

Bingo! 6 keer goed om te doen

blz.24

Boeiend Bordspel: een participatieve verkenning van je buurt

Boobytraps! 6 te vermijden valkuilen

blz.31

Buitenwereld: bewonersgroepen en hun externe relaties

blz.33

Beweging maken

blz.35

Bekend en bereikbaar

blz.37

Band met het bestuur

blz.39

Beslist meebeslissen? Op naar een resultaat!

blz.41

Kennis is macht

blz.41

Werken naar een oplossing

blz.43

Benieuwd naar de mening van jouw groep? Stof voor een gesprek

blz.44

Beetje theorie in een praktijkboek

Historisch perspectief

blz.46

Gemeentedecreet

blz.47

Participatie, een meervoudig begrip

blz.47

De participatieladder

blz.49

Bagage

Methodieken

blz.50

Meer lezen

blz.51

Nuttige websites

blz.52

Beslist meebeslissen: blik op de aanpak

blz.54

Colofon

Bindweefsel

de bewonersgroep intern groeperen

Uitstraling ontstaat door een goede interne werking.

Hoe wordt een **verzameling individuen** die in elkaars nabijheid wonen een **bewonersgroep**? Er is pas sprake van een groep als er een duidelijk doel voor ogen is en er samen gewerkt wordt om dat doel te bereiken.

Waarom zou je eigenlijk een bewonersgroep nodig hebben? Dat is de eerste essentiële vraag.

En aangezien deze publicatie geen vragen uit de weg gaat, houden we hier een eerste halte. 'Beslist meebeslissen!' moet lezen als een abc om mensen die samen iets willen doen aan de leefbaarheid van hun buurt, wijk of dorp... op weg te helpen.

Dit hoofdstuk wil van die verzameling mensen een groep maken, met een doel, een werf- en werkmethodiek, met slagkracht.

We beginnen bij de start (de logica zelve) en eindigen - een aantal bladzijden verder weliswaar - met resultaat (ook de logica zelve).

Bezin, maar vooral... begin!

Interesse?

Ok! Hier gaan we dan!

Een probleem vaststellen, een gesprek voeren, een start maken, een actie bedenken, een discussie voeren: een bewonersgroep in de maak?

Bewoners van de wijk Houtsaegerduinen (De Panne) willen hun weinig aantrekkelijke leefomgeving verbeteren. De wijk is dichtbebouwd, verloederd en de woningkwaliteit ondermaats. Het sociaal weefsel brokkelt af. De bewoners **bundelen hun krachten** en zoeken samen met het bestuur naar een betere leefbaarheid.

Bewoners van Sint-Jacobskapelle (Diksmuide) wilden meer en beter. Het plein leek meer op een helihaven dan een groene rustplaats. Het contact tussen de bewoners was zoek, de kermis bleef weg... Een simpele brief in elke bus was de (enige) oproep voor de start van een bewonersgroep. Na een paar jaren oogt het **palmares** mooi: terug een kermis, activiteiten voor de kinderen, herinrichting van het dorpsplein, een dorpsfestijn...

Twee bewoners van Woumen (Diksmuide) besloten iets te doen aan het gevoel van 'ondervertegenwoordiging' binnen de stad. Meer en meer mensen verlieten Woumen en voor het dorpsschooltje dreigde sluiting. Reeds in 2001 was de dorpsraad spreekbuis voor de Woumense bevolking. Tweemaal per jaar verschijnt het tijdschrift 'De Blankaartklok' en de jaarlijkse **dorpsvergadering** kent een **massale opkomst**.

*'Er valt nog veel te leren om het individueel belang te overstijgen en het **algemeen belang eerste prioriteit** te geven. Maar mensen zetten stappen en leren dat individueel belang niet losstaat van het geheel. Dat gaat niet zonder slag of stoot: een pak stevige discussies, een aantal vergaderingen... maar **het begrip groeit**.'*

*'We voelden aan dat een **wijkgevoel in onze wijk niet sterk** aanwezig was. Misschien was de wijk meer gebaat met straatcomités? Bij de start werden er 4 bijeenkomsten georganiseerd in functie van de 4 hoofdstraten. Achteraf bleek dat het beter was om vanuit de wijk te werken. Het ijs was gebroken, de interesse groeide en we bereikten mensen uit alle hoeken van de wijk. Wel bleven een aantal initiatieven op straatniveau georganiseerd.'*

Beweegreden: waarom een bewonersgroep?

Iedere bewonersgroep heeft zijn eigen specifieke reden om van start te gaan. En het voordeel is: die reden ligt dicht bij de deur. Het kan gaan om het streven naar een betere communicatie tussen de bewoners van het dorp, aanspreekpunt worden voor bewoners en bestuur, aanpakken van een aantal knelpunten, werken aan een dynamische toekomst voor je dorp of wijk...

- **De doelstelling van de groep moet voor iedereen duidelijk zijn**

Neem de tijd om je beweegreden duidelijk te omschrijven. Wat wil je bereiken met je bewonersgroep? Wat is de eigenlijke bedoeling?

Deze fundamentele vraag zal je werking bepalen en de communicatie met de medebewoners en het bestuur gemakkelijker maken.

- **Communiceer je doelstelling**

Eenmaal je weet wat je wil als bewonersgroep, is het nodig en nuttig deze beweegreden te communiceren. Mensen sluiten zich sneller aan bij een groep als ze weten waarvoor die groep staat.

- **Focus op de gemeenschappelijke problemen en het belang van dorp of wijk**

Geen gemakkelijke opgave! Mensen moeten leren dat de bewonersgroep er niet is om de eigen kleine ongemakken te verhelpen, maar dat het algemeen belang van dorp of wijk primeert. Word niet ongeduldig als dit tijd vraagt. Natuurlijk kan de klacht van een individu herkend worden door heel de groep. Deze klacht kan zelfs inspiratiebron vormen voor een actiepoint. Maar wees alert: zorg dat je bewonersgroep geen 'klaagmuur' wordt van een aantal individuen met talent voor klagen! Zorg voor positieve acties want anders krijg je, ook van buitenaf, snel de reactie 'Daar zijn ze weer...'

- **Focus op de buurt**

Het is belangrijk dat bewoners die zich verenigen in een bewonersgroep zich één voelen. Zoek naar eigen thema's en een eigen identiteit. Twee wijken of twee dorpen in één groep samenbrengen, is niet onmogelijk maar niet altijd gemakkelijk. Bewandel diverse pistes, durf verschillende manieren van werken en kansen afwegen.

Oud en jong, actief of eerder passief, tijd of nauwelijks tijd, in huis of op kot: diversiteit is belangrijk!

In Emelgem (Izegem) worden bewonersbijeenkomsten tweemaal georganiseerd. In de namiddag richt men zich vooral tot **senioren** die 's avonds moeilijker uithuizig zijn, 's avonds wordt de vergadering dan nogmaals georganiseerd voor die bewoners die 's avonds wensen te komen.

In het bewonersplatform van Watou (Poperinge) stelt men vast dat er weinig **jongeren** aanwezig zijn op de vergaderingen. Bij navraag blijkt dat heel wat jongeren op kot zitten tijdens de week. Met die jongeren wordt de afspraak gemaakt om de verslagen per mail te bezorgen. Hun vragen, opmerkingen of bedenkingen zijn welkom. In geval van belangrijke thema's probeert de bewonersgroep om de vergadering tijdens een schoolvakantie te plannen zodat de jongeren er wel kunnen bij zijn.

Bij de uitbouw van een bewonersgroep in Nieuwkapelle (Diksmuide) werd aan de schooldirecteur gevraagd om deel te nemen aan de vergaderingen. Ondanks zijn interesse, kon hij wegens tijdsgebrek niet aanwezig zijn. Afspraak is dat de **verslagen worden doorgestuurd**. De directeur wil wel naar de vergadering komen voor agendapunten die de school aanbelangen.

Brede basis: de kracht van diversiteit

Elke vogel zingt zoals die gebekt is. En een goed **meerstemmig** lied maakt meer indruk dan een eentonige zwanenzang. Een bewonersgroep komt er niet in een keer, het is een proces van voortdurend zoeken naar die mensen die je wel wil betrekken maar nog niet kon bereiken. In dat kader is het niet onbelangrijk te beseffen dat een **bewonersgroep méér is dan de som van vergaderingen**. Contacten voor en na een bijeenkomst, via gesprek, mail of telefoon maken anders beweging en vergroten de inbreng van bewoners en het draagvlak van de bewonersgroep.

- **Kwaliteit is belangrijker dan kwantiteit**

Een grote groep is niet per se beter of meer representatief. Een beperkt aantal dynamische mensen met een groot **netwerk** zijn tot veel in staat. Idealiter bestaat een groep uit minstens vijf mensen. Minder is echt wel moeilijk want dan is er nauwelijks van taakverdeling sprake. Als de bewonersgroep groot is, kan met werkgroepen gewerkt worden.

Evenwicht is noodzakelijk: iedereen is welkom, maar het mag geen duivenkot worden. Om een **goede continuïteit** van werking te verzekeren, kan gekozen worden voor kernvergaderingen afgewisseld met open vergaderingen waarop dan breder kan uitgenodigd worden.

- **Werf divers**

Doe inspanningen om **verschillende types** van mensen in je bewonersgroep te integreren: jong en oud, man en vrouw, anciens en nieuwe inwoners, denkers en doeners, handelaars, landbouwers en werknemers, allochtonen en autochtonen, hoog- en laaggeschoolden... Wees niet bang om mensen aan te spreken! Een nee heb je al, een ja kun je krijgen.

- **Spreek mensen aan op hun kwaliteiten**

Mensen die meewerken, moeten er **deugd aan beleven**. Speel dus in op hun talenten, hun expertise, hun hobby, hun contacten... Praktisch ingestelde mensen zijn evengoed goud waard als denkers of analisten. Een pc-crack, een fotofreak, een decorateur, een wijkwandelaar... alles kan van pas komen.

'Klein of groot, actief of minder actief... Er is heel veel **variatie** mogelijk in bewonersgroepen. Als je goed werkt, telt het aantal leden niet.'

'Je moet bewoners in het bewonersplatform **erkennen en luisteren** volgens ze gebekt zijn.'

'Wij hebben mensen die onze bewonersgroep eerder zien als een 'evenement', dat is onder meer het geval bij sommige senioren. We ontvangen die mensen, dat is belangrijk. Zij **maken mee deel uit** van onze vaste groep. Ze nemen deel aan het debat. Op de receptie zijn ze enorm actief en voor activiteiten om en rond de school zijn ze enthousiast. Dat heeft veel te maken met het feit dat ze er vroeger school liepen: voor hen is dat iets essentieels.'

'De wijkagent is een **spilfiguur**. Bij ons is hij altijd aanwezig op de bewonersplatforms van de dorpen waarin hij werkzaam is. Dit is wel belangrijk, omdat hij op die manier perfect weet wat leeft in de dorpen en vlot kan ingrijpen.'

- **Maak je bewonersgroep niet politiek gebonden**

Schepenen hebben geen plaats in een bewonersgroep. Natuurlijk zijn er geëngageerde bewoners met een duidelijke politieke kleur. Maar hou in de gaten dat de groep op zich **geen eenzijdig politieke stempel krijgt**. Maak daar bij het begin afspraken over! Gemeenteraadsleden kunnen wel een plaats krijgen in de groep, op voorwaarde dat ze hun 'petje van bewoner' opzetten. Een gemeenteraadslid als coördinator of secretaris van de groep is dan weer geen goed idee.

- **Blijf nieuwe mensen zoeken**

Dat kan op diverse manieren: verwelkom de **nieuwe inwoners**, spreek mensen aan die je zelf kent, vraag mensen om mee te werken aan een kleine deeltaak, maak duidelijk wat het engagement inhoudt, neem contact met het oudercomité van de lagere school, zoek mensen die liever ineens met een paar vrienden willen aansluiten. Voor een aantal mensen **verlaagt** dit **de drempel** en op die manier maak je op slag je basis veel breder.

- **Zorg voor een goed onthaal van nieuwe mensen**

Zorg er voor dat nieuwe mensen zich welkom voelen, geef voldoende uitleg over de geschiedenis van de werking, de belangrijke thema's... Vraag zeker ook **hun mening** betreffende de lopende agendapunten en beluister hun verzuchtingen en voorstellen aangaande de buurt.

- **Als mensen afhaken, vraag dan eens waarom**

Mensen kunnen om diverse redenen afhaken en niet elke reden heeft met de werking van de bewonersgroep te maken. Toon een blijk van **erkenning van de gepresteerde inzet** door bij mensen te polsen waarom ze niet meer komen. Soms is die informatie, op lange termijn, ook opbouwend voor de groep.

De agenda vullen, punten stofferen, mensen warm maken, acties afwegen, stokpaardjes vermijden: en wanneer een resultaat?

Verkeer is voor Pervijze (Diksmuide) een **heikel punt**. De gewestwegen die het dorp doorkruisen zijn voor buursteden een belangrijke verbinding naar de autosnelweg. De dorpsraad ijverde jarenlang voor de aanpak van het drukke doorgangsverkeer. Men kwam steeds tot dezelfde conclusie: zolang de provincie en de Vlaamse Overheid geen beslissing nemen, zal hier niets veranderen. Bij de opstart van een bewonersplatform vreesde men systematisch op dat punt te blijven hangen. De groep sprak af dat dit thema niet aangehaald wordt, tenzij er zich nieuwe ontwikkelingen voordoen.

Bewoners uit Abele (Poperinge) hadden klachten over een verwaarloosd **braakliggend terrein**. Op korte termijn werd het terrein opgeruimd. Op lange termijn wordt gewerkt aan een voorstel tot herbestemming.

In Izegem maken bewonersgroepen en het bestuur wijkontwikkelingsplannen op. In een eerste fase geven bewoners aan welke **troeven en knelpunten** zij ervaren. Daarna worden overlegmomenten georganiseerd met de bevoegde schepenen en stadsdiensten. In overleg wordt gezocht naar de beste aanpak en die maatregelen worden gebundeld in een wijkontwikkelingsplan. Het kan gaan om acties zowel op korte als lange termijn.

Onder het motto “’t is were proper in Reningelst” (Poperinge) organiseerde het bewonersplatform een eerste zwerfvuilactie. Een lokaal kunstenaar maakte met het vuil een kunstwerk en er werd een gedicht geschreven. Zo werd voor ludieke sensibilisatie gezorgd.

Zwerfvuil

*langs de bermen van ons dorp
lag ik te smeken: raap mij op,
want met papier, plastic en schroot
verstop ik de buizen van de sloot*

*ze legden mij voorgoed aan banden
waarom mocht ik destijds niet mee
met Botervloot en Iso Mo
en al mijn zusjes van de PMD?*

*gun mij uw blik, ik zal niet blozen
ik sta slechts heel kortstondig hier
als patroon der lege dozen
en weggegooide blikjes bier*

*voor korte tijd heet ik nu kunst
maar morgen zal men mij verachten
ik vraag nog éénmaal om een gunst
gooi nooit meer afval in de grachten*

Bepalen van de agenda

De agenda van een bewonersgroep is als de **menukaart** van een restaurant. Als de gerechten aantrekkelijk lijken, wordt graag getafeld.

Het opstellen van een agenda is geen secundewerk maar vereist een zorgvuldig **afwegen** tot een **evenwicht** is bekomen: korte of lange termijn, methodische keuze, aanspreken van leden, betrokkenheid van diverse bewoners.

- **Combineer moeilijk met eenvoudig**

Eenvoudige vraagstukken hebben het voordeel op korte termijn tot een oplossing te kunnen leiden. De daaruit gewonnen motivatie helpt om problemen op lange termijn blijvend aan te pakken. **Motivatie doet volhouden!**

Maar verlies je ook niet helemaal in kortetermijntoestanden, want dat doet de aandacht verslappen voor de grotere thema's die hangend zijn. Verdeel ook de verantwoordelijkheid tussen bewonersgroep en bestuur.

- **Concentreer je niet op symbooldossiers**

Symbooldossiers zijn gevoelige dossiers, stokpaardjes van enkele bewoners of dossiers waarvoor het gemeentebestuur niet bevoegd is. Hierover blijven doorgaan, zal de **relatie met het bestuur verzuren** en wordt een hypotheek op de toekomstige slagkracht en geloofwaardigheid van je groep.

- **Formuleer positieve doelstellingen**

Spreek dus niet over 'minder zwerfvuil' maar over 'onze propere straat'.

- **Kies de juiste prioriteiten**

Je kunt niet alles tegelijk. Je moet kiezen wat je bij **voorkeur** aanpakt. Hoe belangrijk is het item voor de buurt? Is er een eensgezindheid binnen je groep? Heb je anderen nodig? Hoe kijkt het bestuur hier tegenaan?

- **Andere onderwerpen op de agenda**

Als er zich geen nieuwe werk- of agendapunten aandienen, dan is het misschien tijd voor een interne evaluatie, zoeken naar vernieuwing, zoeken naar een betere bekendmaking. Niet vergaderen om te vergaderen, dat is de wereld op z'n kop.

- **Vermijd een overvolle agenda**

Voorzie voldoende tijd voor belangrijke punten en blijf niet hangen bij variapunten, terugkomen op vorig verslag... Plan indien nodig een volgende vergadering.

Bij de start van het bewonersplatform in Oostkerke (Diksmuide) legde men sterk de nadruk op: **gedeeld werk is haalbaar werk**. Weinig mensen waren kandidaat om coördinator te zijn. Iemand wou dit doen op voorwaarde dat er een sterke taakverdeling zou zijn binnen de groep. De coördinator wordt bijgestaan door een secretarissenduo. En bij het project 'Oostkerke in beeld' is iemand anders de centrale spilfiguur. Nog een ander persoon zorgt voor de verspreiding van de uitnodiging en verslag bij mensen zonder internet.

'Iemand van de groep kan als contactpersoon optreden in een bepaald dossier. Deze persoon werkt zich in en houdt de groep op de hoogte. Het voordeel is dat ook de schepen en de ambtenaar weten tot wie zich te richten voor dit punt.'

'Je moet een veilige omgeving creëren. Dialoog en confrontatie moet kunnen zonder dat iemand zich persoonlijk aangevallen voelt. De leden moeten hun mening kunnen uiten en ook hun mening kunnen herzien in het belang van het dorp.'

In een wijk in Veurne was er een probleem met reukginder van een groot kippenbedrijf. Door een goede aanpak van dit probleem heeft deze groep een belangrijke verandering meegemaakt. Eerst was er een conflict maar na overleg is er een **gedeelde oplossing** en zijn de mensen van standpunt veranderd. De landbouwer van dat bedrijf zit nu ook in de vergadering.

Beheer van taken

Taakverdeling geeft een groep ademruimte, diversiteit en samenhang. Leden worden op hun talenten aangesproken wat de betrokkenheid zeker bevordert. Een bewonersgroep vraagt structuur en is gebaat met een kleine groep van mensen die een paar kerntaken behartigen.

- **Maak afspraken rond noodzakelijke taken**

Niet iedereen hoeft alles te doen of te kunnen. Vermijd dat alles door één persoon gebeurt. Mogelijke taken zijn: agenda opmaken, uitnodigen dorpsbewoners en eventuele gastsprekers, voorzitten vergadering, vertegenwoordigen naar buiten toe, verslag maken en verslag verspreiden, beheer van de financiën, contact houden met het gemeentebestuur, klaarzetten zaal, zorgen voor een hapje en een drankje, onthaal van nieuwe deelnemers...

- **Las regelmatig een evaluatie in**

Na verloop van tijd kunnen taken ofwel naar andere mensen doorschuiven ofwel herbevestigd worden. Ook de uitvoering van de verschillende taken kan geëvalueerd worden.

- **Themaverantwoordelijken: als een vis in het water**

Sommige mensen hebben zelf al expertise opgebouwd of hebben interesse in bepaalde thema's: vrije tijd, cultuur, subsidiedossiers... Maak handig gebruik van deze kennis in eigen rangen. **Zoek de sterkte in eigen groep!**

- **De voorzitter: sfeer bouwen en vooruitgaan**

Zorg voor een goede sfeer, een neutrale locatie en zorg voor **leiding**. Laat mensen niet door elkaar spreken of konkelfoezen, zorg dat er geluisterd wordt en let op de schikking van de zaal. Een vierkante of ronde tafel is ideaal.

Niet iedereen kan zich urenlang concentreren. Beter een uur krachtig vergaderen en een uurtje napraten, dan twee uur 'lang' vergaderen.

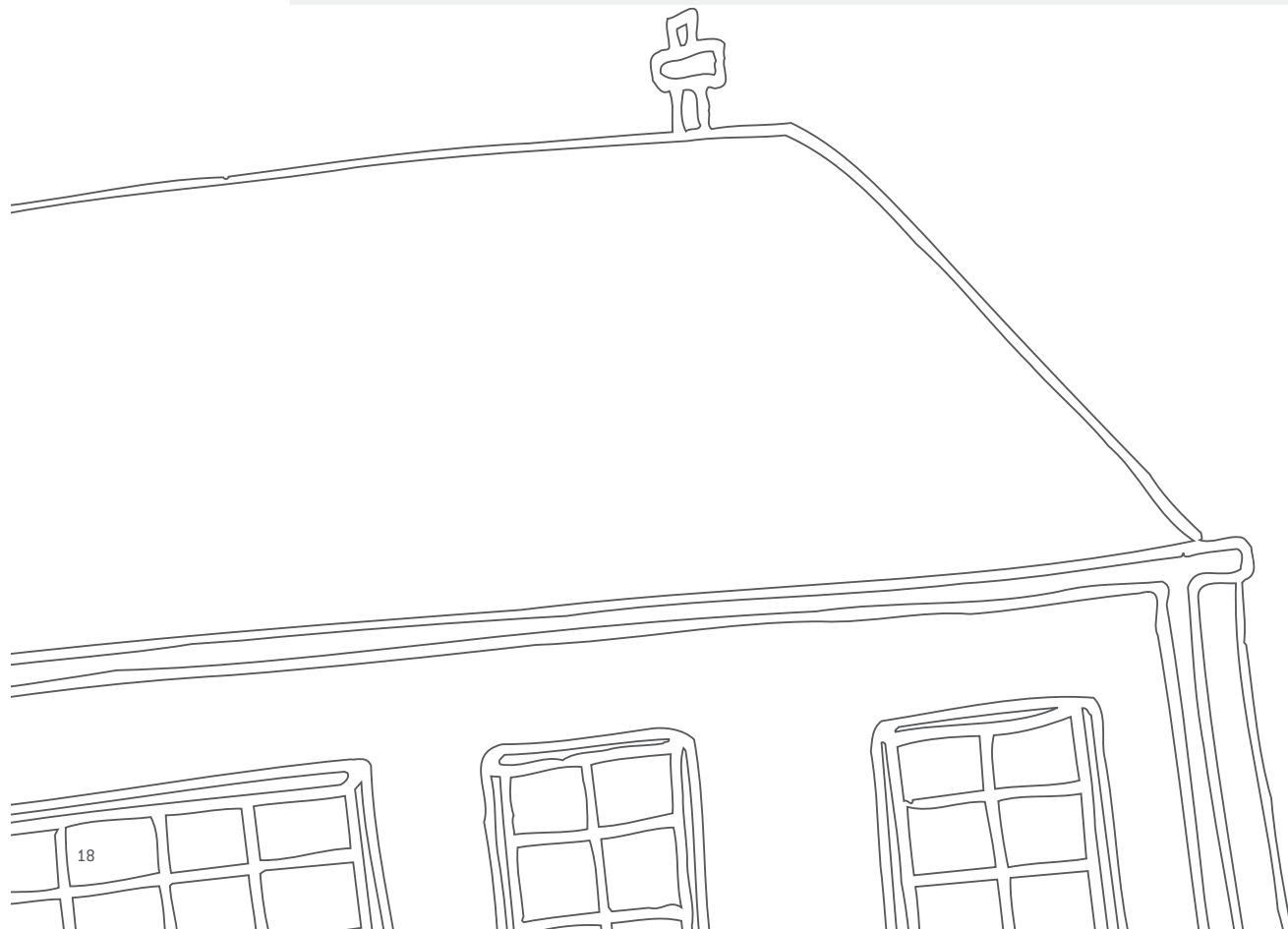
- **De verslaggever: steunpilaar van interne communicatie**

Een verslag is een document dat, eenmaal verspreid, in diverse handen kan terechtkomen. Daarom wordt een **verslag doordacht** gemaakt: juiste formulering van de besluiten, duidelijke verwijzing naar de agenda, lijst van aanwezigen en datum, afgesproken taakverdeling... Laat het **verslag altijd nalezen** alvorens het de wereld in te sturen. Vermijd het koppelen van een naam met een uitspraak en blijf bij de essentie van een tussenkomst.

Het agendapunt 'verkeersonveiligheid in het dorp' rolde in Oostkerke (Diksmuide) elke vergadering opnieuw op de agenda. Een werkgroepje maakte een aanzet van probleemformulering. In een volgende vergadering overliep men de diverse punten en besprak men over welke probleemfacetten eensgezindheid bestond. Om na te denken in termen van oplossingen voelde de groep zich onvoldoende deskundig. Bewoners zijn wel **ervaringsdeskundigen**, maar geen verkeersdeskundigen.

Een vertegenwoordiging van de verkeerscommissie en het bewonersplatform spraken ter plekke af en liepen langs de verschillende probleempunten in het dorp. Daar werden onmiddellijk ook de mogelijke oplossingen besproken en afgetoetst.

In de wijk Houtsaegerduinen in de Panne werd een **wijkwandeling** georganiseerd met bewoners, architecten en het bestuur. Op verschillende plaatsen werd halt gehouden om ruimtelijke knelpunten te bespreken maar ook om de eerste inspirerende ideeën van de architecten te toetsen. Deze wijkwandeling was een echte blikopener voor alle partijen. De architecten konden met deze input verder om specifieke ideeën verder uit te werken.

Begonnen... en straks gewonnen?

Resultaatgericht werken

Een bewonersgroep mag wel even praatbarak zijn, maar moet uiteindelijk resultaten behalen. Positief resultaat maakt de groep sterk, vergroot de geloofwaardigheid en creëert een netwerk (buurt, bestuur, pers, nieuwe contacten).

- **Neem tijd om te analyseren**

Een oplossing is geen regenbui en komt dus niet zomaar uit de lucht gevallen. Neem eerst de tijd om iets van alle kanten te bekijken, zonder direct naar één specifieke oplossing toe te werken. Hoe breder de bespreking, hoe beter wellicht de oplossing. Belangrijke beslissingen neem je beter niet in één vergadering. Zoek relevante informatie, goede partners en zoek uit wie betrokken partij is (jeugd, sportverenigingen, senioren,... of instanties als De Lijn, de Provincie....).

- **Nodig een expert uit**

Soms kan een agendapunt inhoudelijk complex of onbekend zijn. Gast sprekers, al of niet uit de eigen buurt, kunnen uitgenodigd worden.

- **Zoveel hoofden, zoveel zinnen?**

Met een groep werken naar een eensgezind standpunt is verre van eenvoudig. Het vraagt een objectieve moderator die gelijke punten en verschillen kan opsommen, het vraagt tijd op de agenda, aandacht voor mensen die minder snel het woord nemen maar toch goede ideeën hebben. Ken je publiek!

- **Vermijd een stemming: ja en nee liggen 180° uit elkaar!**

Streef zoveel mogelijk naar een consensus. Stemmen heeft het nadeel dat de groep gepolariseerd wordt. Grijp terug naar de oorspronkelijke motivatie: wat was onze doelstelling? Wat is het algemeen belang? Wie heeft baat bij een bepaalde oplossing? Komt er geen eensgezindheid, dan kan een uitgebalanceerd verslag toch verduidelijken wat er leeft.

Een verscheidenheid aan meningen kan en mag ook aan het bestuur bezorgd worden. Zo geef je een eerlijk beeld van wat er leeft en op die basis kan er samen met het bestuur verder gewerkt worden naar een oplossing.

- **Maak duidelijke afspraken over communicatie**

Communicatie is essentieel. Zowel intern als extern. Spreek duidelijk af dat beslissingen worden genomen op de vergaderingen en niet voor- of achteraf. Voer geen discussies via e-mail. Reacties van mensen via e-mail worden indien nodig in de vergadering gebracht. Als een tekst of uitgave vertrekt in naam van de groep, wordt dit op de vergadering voorgelegd.

**Doen denken over ideeën, inventief werken,
een andere vergadertafel, een verrassende wending:
creativiteit werkt aanstekelijk!**

Een probleemomschrijving rond verkeersveiligheid realiseren met een groep van 30 mensen? Begin er maar aan! Tijdens een vergadering in Oostkerke (Diksmuide) werkte men in **kleine deelwerkgroepen** en zo kwam ieders mening aan bod. Per zes deelnemers werd een half uur van gedachten gewisseld. Daarna werden de punten van elk groepje plenair naar voor gebracht.

't Vogeltje is een gehucht in Poperinge met zo'n 150 inwoners. Behalve een basisschooltje zijn er geen overige voorzieningen of verenigingen. Eén van de uitdagingen is dan ook om bewoners meer samen te brengen. Een aantal bewoners engageerden zich en vormen nu het wijkcomité 'Dorpsgenoten 't Vogeltje'. Wat begon als een praatavond, **het kwartaalcafé**, groeide uit tot een programma van vier activiteiten per jaar waar bijna alle inwoners aan deelnemen, o.m. een nieuwjaarsreceptie en rommelmarkt.

Met de lagere school verdween in Oostkerke (Diksmuide) meteen ook een belangrijke stek voor spontane ontmoeting in het dorp. Geen praatjes meer aan de schoolpoort, geen spelende kinderen meer hoorbaar op schooldagen. Vele van de dorpsbewoners sleten hun broek op die schoolbanken. De verhalen zijn talrijk, en leken een goede basis om mensen bijeen te krijgen. In samenwerking met **de archiefdienst** van de stad werden twee namiddagen georganiseerd waarop dorpsbewoners met hun **schoolfoto's** konden langskomen. Een succes!

De verenigingen van Abele (Poperinge) en de Franse buurgemeente Boeschepe sloegen de handen in elkaar om een **kennismakingsfeest** te organiseren waarbij de typisch Belgische en Franse leefgewoonten met elkaar werden gedeeld en beleefd.

In het dorp Haringe (Poperinge) staat **de geschiedenis** met veel spannende smokkelverhalen centraal. Samen met de dorpsbewoners bracht men dit stukje geschiedenis opnieuw tot leven.

In een wijk in De Panne werd bij de handelaars **een ideeënbus** geïnstalleerd. Bewoners konden hier hun ideeën ter verbetering van de wijk kwijt. Zo ontstonden ook heel wat informele babbels over wat leeft in de wijk. Ook een boodschap met de vraag of iemand wou langskomen voor wat meer uitleg behoorde tot de mogelijkheden.

Brainstorm voor een creatieve aanpak!

Doen denken over ideeën is iets anders dan doemdenken. Het is precies dat extra duwtje dat mensen in gang zet, enthousiast maakt en vriend (en vijand?) verrast met een andere aanpak. Met creativiteit is het zoals met alle andere mooie dingen in het leven: oefening baart kunst!

- **Iedereen aan bod laten komen**

Minder mondige mensen laten meepraten, kan op indirecte wijze: kaartjes verspreiden waarop iedereen zijn ideeën kan noteren of kaartjes verzamelen in een ideeënbus bij de lokale handelaars. Je kan ook werken met een interactieve wand in de vergaderzaal waarop iedereen zijn mening kwijt kan. Werken met een reactiepakket is ook origineel. Met knikkers kunnen mensen het belangrijkste thema 'aanknikkeren', met stickers belangrijke voorstellen 'aankleven' en met de post-its kunnen ze kort hun opmerkingen kwijt.

- **Visueel materiaal of ter plaatse zien**

Bij discussies gaat soms veel energie verloren door een gebrek aan juiste informatie. Een plaatsbezoek (gebouw, kruispunt, straat, speelpleintje,...) met bespreking zal veel meer opbrengen en voorkomt vaak verwarrende discussies. Fotomateriaal is eveneens een hulp. Een wandeling door de buurt waarbij knelpunten en kansen genoteerd worden, trekt bovendien andere mensen aan dan de klassieke vergadering.

- **Gemeenschappelijke geschiedenis als prikkel**

Wanneer je projecten opzet rond de geschiedenis van (een deel van) het dorp of de wijk kan je heel wat mensen bereiken. Het verleden verzamelt!

Een must voor bewonersgroepen: de Participatiekoffer!

Om inspiratie op te doen voor een creatieve aanpak is de Participatiekoffer een schitterend idee. Deze instrumentenbox biedt een concrete ruggensteun om de betrokkenheid van verschillende groepen op een creatieve en laagdrempelige manier te stimuleren. Laat je inspireren door een cafédialog, dialoogwandeling, straat- en pleinpanel, ganzenbordspel, babbelbox, homeparty, 'kiek up de wijk', buurtbabbels,...

De participatiekoffer van Samenlevingsopbouw Vlaanderen kun je opvragen via www.samenlevingsopbouw.be: klik naar de website Samenlevingsopbouw Vlaanderen en dan verder naar ons aanbod – producten.

Boodschap van belang

Wat kan Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen voor je doen?

Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen was reeds aan de slag in 4 op 5 van de West-Vlaamse gemeenten. Als organisatie kunnen we daardoor terugvallen op een netwerk van contacten en ervaring. Bewonersgroepen kunnen bij ons terecht voor samenwerking en ondersteuning om allerlei uitdagingen aan te pakken.

Grondrechten en leefbaarheid in het vizier

Samenlevingsopbouw ondersteunt groepen die een duwtje in de rug nodig hebben om gehoord te worden. Vandaag zijn er meer dan ooit groepen van mensen die moeilijk hun grondrechten kunnen uitoefenen. Samenlevingsopbouw zoekt mee naar structurele oplossingen voor gemeenschappelijke problemen van deze groepen. Nogal wat mensen beschikken vandaag niet over een voldoende hoog inkomen. Ze wonen in een ongezond huis met slechte isolatie, hun kinderen hebben het moeilijk op school, ze hebben geen kwaliteitsvolle job,... Die rechten zouden nochtans voor iedereen moeten gegarandeerd zijn. Daar is het Samenlevingsopbouw om te doen.

Daarnaast werkt Samenlevingsopbouw ook in wijken en dorpen waar de leefbaarheid onder druk staat: het ontbreekt er aan plekken waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten. Er zijn weinig voorzieningen of mensen hebben er geen weet van. Groepen wonen in deze buurten naast in plaats van met elkaar. Rijk praat niet met arm, autochtonen hebben er geen contact met allochtonen. Dat zorgt er voor samenlevingsproblemen. Samenlevingsopbouw kiest voor zogenaamde aandachtsgebieden: stedelijke buurten, sociale woonwijken, maar ook (afgelegen) dorpen op het platteland.

Hoe gaan we te werk ?

Samenlevingsopbouw werkt aan problemen waar groepen mensen mee te maken krijgen. We steunen groepen zodat ze terug greep krijgen op hun eigen leven en hun omgeving, zodat ze kunnen wegen op het beleid.

Enkele voorbeelden: we zoeken hoe ook minder kapitaalkrachtige mensen hun dak kunnen isoleren, we installeren een meldpunt waar mensen terecht kunnen met wanpraktijken van immokantoren, we organiseren een tevredenheidsonderzoek bij sociale huurders, we peilen bij doelgroepen naar drempels die ze ervaren om al of niet gebruik te maken van de sociale dienst van het OCMW, we werken met bewoners en bestuur aan een toekomstplan voor hun wijk of dorp, we organiseren dorpsbewoners in een platform zodat ze in overleg kunnen treden met het gemeentebestuur, ...

De mening van groepen zelf doet ertoe. We zoeken naar kanalen om hun stem te laten meetellen bij beleidskeuzes en het uitwerken van maatregelen of voorzieningen die hun leven helpen verbeteren.

Het gaat vaak om ingewikkelde problemen. Daarom gaat Samenlevingsopbouw steeds op zoek naar partners om mee samen te werken. In al onze projecten sturen we aan op samenwerking met OCMW's en gemeentebesturen.

Participatief beleid voor wijken en dorpen

In de afgelopen jaren heeft Samenlevingsopbouw ervaring opgebouwd met het gebiedsgericht werken aan leefbaarheid in wijken en dorpen. We werken daartoe formules uit voor overleg tussen bewoners en lokaal bestuur. Het kan gaan om de opmaak van samenhangende wijk- of dorpsplannen of om het installeren van formules die het tweerichtingsverkeer tussen bewoners en bestuur mogelijk maken.

Deze opgebouwde ervaring in het werken met bewonersgroepen vindt nu zijn neerslag in deze brochure 'Beslist meebeslissen'. Het lezen van de brochure op zich moet al belletjes doen rinkelen en inspireren om als bewonersgroep aan de slag te gaan en vol te houden. Maar er is meer...

Uitwisseling tussen bewonersgroepen

Het warm water moet niet telkens opnieuw worden uitgevonden. Veel bewonersgroepen beschikken over ervaring, maar ze weten het niet van mekaar. In afspraak met de Provincie West-Vlaanderen organiseert Samenlevingsopbouw daarom uitwisselingsmomenten tussen bewonersgroepen. Er komt ook een website die toelaat om te zien wat bij andere bewonersgroepen leeft.

Je weet ons dus wonen...

Aarzel niet om ons te bellen of te mailen als jouw groep met één of andere vraag zit. We bekijken dan telkens of we iets kunnen doen, of we eventueel contact kunnen helpen leggen met een andere bewonersgroep die daar ervaring in heeft.

Contact :

Joke Dekoninck – Programmamaverantwoordelijke Leefbaarheid

joke.dekoninck@samenlevingsopbouw.be

051 24 29 28

www.samenlevingsopbouwvl.be

Bingo!

6 keer goed om te doen

Groepen bezitten een eigen dynamiek, een eigen ritme. Er is meer nodig dan praten rond een tafel, maar dat had je al door. Vandaar dat we graag een aantal tips meegeven die je werking meer schwing geven.

Bingo 1

Praat niet 'over' maar 'met' mensen

Als er onduidelijkheid is, nodig dan de betrokkenen (bewoners uit een bepaalde straat, verenigingen, handelaars, politici, ambtenaren, andere instanties,...) uit en laat een kans tot toelichting, rechtstreeks, van mens tot mens. Op die manier krijgen vooroordelen en twijfelachtige info geen kans.

Bingo 2

Leg de bedoeling van elk initiatief uit

Een bespreking van een agendapunt of het organiseren van een bijeenkomst kan verschillende bedoelingen hebben: informatie doorgeven, evalueren, een probleem analyseren, een oplossing zoeken, een beslissing nemen. Schets telkens kort wat de historiek is en waar je nu aan toe bent. Zo vermijd je eeuwige herhalingen, de cirkels zonder einde.

Bingo 3

Wees creatief in de aanpak

Probeer door leuke methodes mensen te 'bewegen'. Een powerpointpresentatie, plannen, foto's, flappen... doorbreken de sleur. Of ga op stap met je groep en ga de zaken ter plekke bekijken. Een dorps- of wijkwandeling is ook goed voor de mentale en sociale conditie van je groep.

Bingo 4

Wees soepel in de planning

Als er niet genoeg te bespreken valt, moet je niet per se samenkomen. Dat geeft mensen rap het gevoel dat de vergadering inhoud mist en ze dus zelf kunnen gemist worden. Plan wel een extra vergadering als er veel te doen is, dat doet de adrenaline lekker toenemen.

Bingo 5

Zorg ervoor dat mensen graag komen

Een warme zaal in de winter, een gratis drankje voor iedereen, een sfeer waarin iedereen het woord durft nemen... Een goede barometer is of mensen blijven komen, en na de vergadering nog even blijven hangen. Zet mensen af en toe in de bloemetjes, organiseer een uitstapje. Kortom: werk aan het wij-gevoel.

Bingo 6

Zorg voor een goede verzekering

Vergaderingen, activiteiten, verplaatsingen... altijd lopen mensen een risico. Vrijwilligersverzekeringen kunnen geregeld worden. Ofwel via het lokaal bestuur ofwel via de provincie, zie www.west-vlaanderen.be/vrijwilligerswerk.

Boobytraps

6 te vermijden valkuilen

Naast de Bingo-items zijn er in de praktijk evenveel boobytraps, valkuilen, waar je ondanks goede bedoelingen, waarachtige inzet en opzet, toch kan intrappen.

Booby 1 Nieuwe ideeën afblokken wegens... nieuw

Al zijn nieuwe ideeën welkom, de directe confrontatie met een andere invalshoek, een andere wijze van denken, een andere toonaard... leidt vaak tot een afblokken. Als je de essentie niet vat, vraag dan wat juist bedoeld wordt. Zorg ervoor dat iedereen op dezelfde golflengte zit.

Booby 2 Eindeloos terugkeren en nooit een stap vooruit

Soms lijkt het een processie van Echternach. Of nog erger. Sommige mensen knagen en zagen eindeloos aan hetzelfde been. Als het een persoonlijk probleem is, moet dit kortgesloten worden. Gaat het om een gemeenschappelijk probleem, dan kun je toelichten hoever de groep staat. Nog een tip: zet de Echternachter niet in de kou maar betrek hem bij andere items. Dat kan een middel zijn om de aandacht en het interesseveld te verbreden.

Booby 3 Met alles tegelijk bezig zijn

Niet alles moet op hetzelfde moment aangepakt worden. Rome is ook niet in één dag gebouwd. Maak een duidelijke planning en check regelmatig of alles nog haalbaar is.

Booby 4 Een grote groep is leuk. Maar een grote groep leiden?

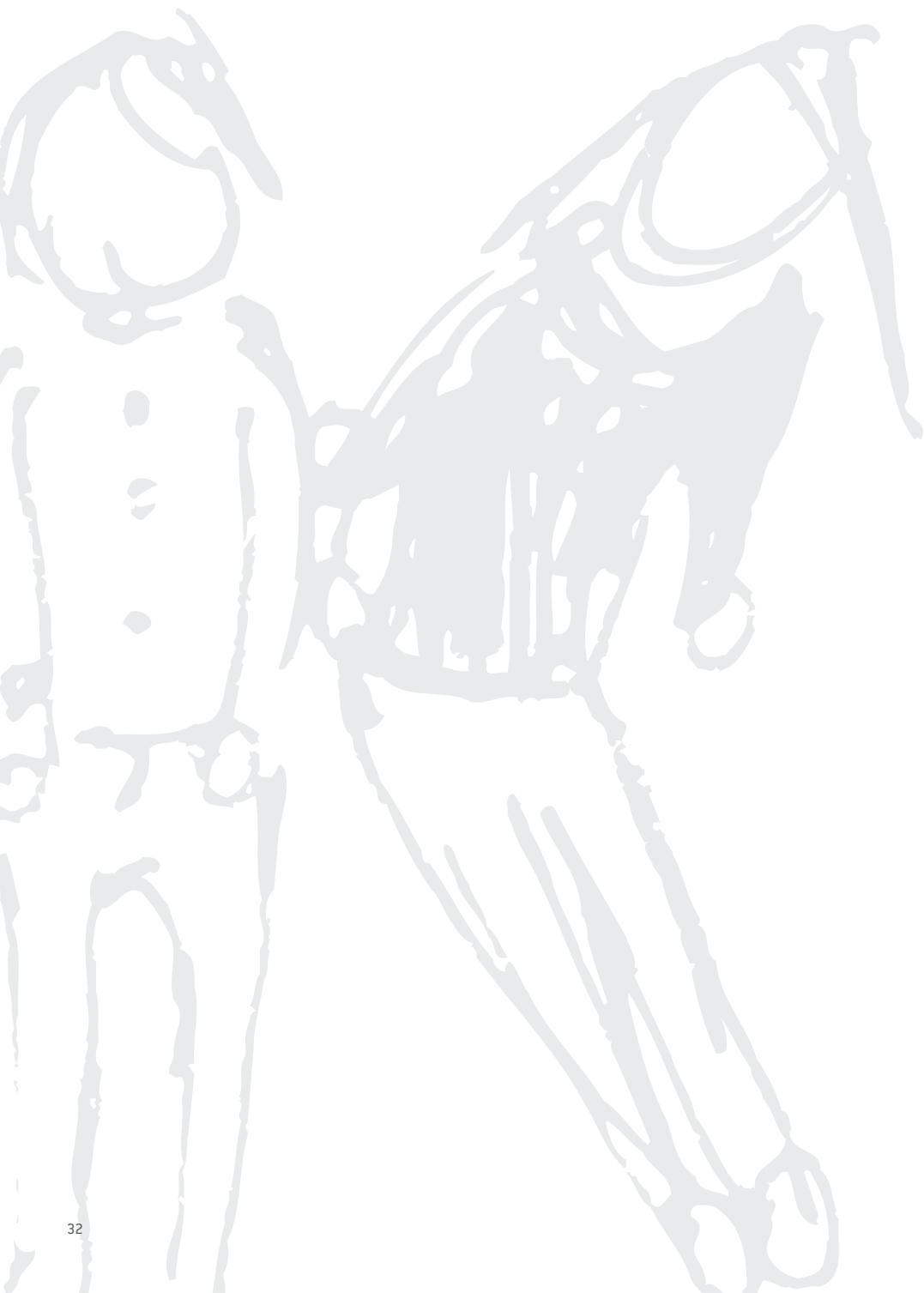
Als je bewonersgroep zo'n succes heeft, dan wordt het een opgave om de werking in goede banen te leiden. Kleinere werkgroepen die diverse thema's voorbereiden, zijn een goed idee. Ook het visualiseren van afspraken, planning,... is handig bij vergaderen met grote groepen.

Booby 5 De stoutste wezels zuipen de eieren?

In een groep zijn er altijd mensen die zich iets meer manifesteren. Als voorzitter is het belangrijk goed zicht te hebben op de leden en ook naar de mening te polsen van de stillere deelnemers. Vat de standpunten samen zodat iedereen zich daarin kan vinden. Na de vergadering kan even bij de zwijgzame meerderheid (minderheid?) langsgelopen worden om nuances te beluisteren.

Booby 6 Leden haken af, er komt geen vers bloed

De hamvraag is hier: waarom? Probeer te weten te komen wat precies de oorzaak is. Soms is dit om persoonlijke redenen, en dan kan je nagaan of die bewoner al of niet op een andere manier wenst betrokken te worden. Soms ligt de reden bij de werking van de groep (resultaten, sfeer, interesse in de thema's, dominante figuren in de groep,...) en dan is het wel belangrijk dit terug in de groep te brengen.

bewonersgroepen en hun externe relaties

Wonen is altijd een beetje buitenshuis.

Want wonen betekent onderdak hebben op een bepaald adres. En dat adres bepaalt je leefomgeving, je burens, het stratenpatroon, de eventuele nabijheid van dienstverlening, het al of niet hebben van een veilig gevoel als je buitenkomt... De kwaliteit van wonen wordt voor een flink stuk hierdoor bepaald.

In een eerste deel namen we het bindweefsel van de bewonersgroep onder de loep. Daar ging het om het groeperen van de groep: vastleggen van een doel, de samenstelling bewaken, de agenda evenwicht geven, de groep leiden naar resultaten.

Maar dit alles doe je niet omdat je zo'n groepsfreak bent. Je doet het omdat je met die groep iets wil bereiken: namelijk een betere leefomgeving.

Daarom is er naast het versterken van het bindweefsel natuurlijk het werk in de buitenwereld.

Want een bewonersgroep is bezig met de buurt, de wijk, met datgene dus wat zich 'buiten' afspeelt. Een stevige binnenkant is een ding, maar dat verzilveren naar buiten toe, is een ander paar mouwen. Tal van externe relaties bepalen de mate van succes: goede relaties met het lokaal bestuur (natuurlijk), maar ook goede relaties met de pers, met andere groepen en verenigingen, met collega bewonersgroepen van andere gemeenten of steden.

Daarom gaan we even buitengewoon buiten zien.

Ons recept blijft de mix van concrete tips, een blik op de praktijk en op het eind een hoop bagage waar je zeker mee verder kunt.

Buitengewoon boeiend bezig blijven in de buitenwereld...

Nog altijd interesse?

Ok!

Beslist verder lezen dan!

Aanspreken en aanspreekbaar zijn, netwerk maken, bewegen onder bewegingen, naar buiten komen: bekend maakt bemind!

Tijdens een open bewonersbijeenkomst organiseerde het bewonersplatform Reningelst (Poperinge) een **verenigingsbeurs**. Dit gaf verenigingen de kans om hun werking voor te stellen. Maar liefst 30 verenigingen gingen op dit aanbod in.

‘Er zijn hier verenigingen waarvan ik het bestaan niet wist. Het is dan ook leuk om op deze avond eens kennis te maken met al de verenigingen.’

Sommige verenigingen slaagden erin nieuwe leden te werven: een succes! Tegelijk was het ook even **gluren bij de burens**: verenigingen leerden elkaar en elkaars werking wat beter kennen. Dat schept extra mogelijkheden naar de toekomst, een afstemming van het aanbod en wie weet, de invulling van nog bestaande hiaten.

‘Met onze groep ondervonden wij dat er weinig communicatie was tussen de verenigingen in ons dorp. Het kwam meermaals voor dat er activiteiten van verschillende verenigingen op dezelfde dag georganiseerd werden. Met onze projectgroep hebben we gekozen om zelf geen activiteiten te organiseren in ons dorp, maar om het verenigingsleven een boost te geven. Als ruggensteun nemen we een activiteitenkalender op in onze dorpskrant.’

Om de nieuwe inwoners wegwijs te maken in het dorp en om hen aan te moedigen kennis te maken met Reningelst (Poperinge), heeft het bewonersplatform een **onthaaltbrochure voor nieuwe inwoners** gemaakt: ‘Welkom in Reningelst’. Het is tegelijkertijd ook een nuttige gids voor wie al decennia in het dorp woont en voor mensen die geen computer hebben. Een handig overzicht van de diensten en voorzieningen in het dorp met nuttige adressen en telefoonnummers, nieuwe initiatieven, het verenigingsleven,... blijft een hebbeding voor iedereen.

In Proven (Poperinge) werkt men met **straatverantwoordelijken**. Per straat zijn een aantal bewoners lid van de bewonersgroep. Dat betekent dat het bewonersplatform in alle straten aanwezig is, wat zorgt voor een **laagdrempelige bereikbaarheid** van het bewonersplatform.

Beweging maken

Als groep naar buiten komen, betekent beweging maken. Je laten zien, je laten horen, laten voelen dat de belangen van elke bewoner jouw interesse wegdragen. En automatisch is wie zorgt voor leven in de wijkbrouwerij, een medestander van jouw doelstelling. Ondersteunen, draagvlak creëren, ideeën opdoen. **Bewoners ontmoeten**, contacteren en beluisteren is de eerste en misschien wel **belangrijkste fase** in het buitenwerk van bewonersgroepen.

- **Bouw een netwerk uit**

Een breed draagvlak geeft fundament. Dat kan o.a. door het persoonlijk netwerk van de leden van je groep. Misschien zijn leden van je groep lid van een of andere adviesraad, schoolcomité, vereniging... Maar ook als groep kun je het draagvlak breed maken. **Zoek contact** met andere sociaal geïnspireerde groepen. Ga na of er in andere dorpen of wijken in je gemeente ook bewonersgroepen zijn. En last but not least: praat met de man en vrouw in de straat.

- **Straat- of buurtverantwoordelijken: het overwegen waard?**

Werken met straat- of buurtverantwoordelijken is een middel om dicht bij de bewoners te blijven. Op die manier wordt wat leeft in de straat, meegebracht in de bewonersgroep op voorwaarde dat er **goede communicatie** is tussen deze verantwoordelijken en de groep!

- **Werk aan een goede relatie met bestaande verenigingen**

Maak je geen concurrent van andere verenigingen. Eenmaal je op koers zit en de doelstellingen binnen de groep vastliggen, communiceer je best met andere sociale actoren in de buurt of het dorp. Zoek vooral **wegen naar samenwerking**, stel je dienstbaar op en bundel knelpunten waarmee jouw bewonersgroep voeling heeft.

- **Actief jazeke, activiteiten met mate?**

Een bewonersgroep is geen feestcomité. Het organiseren van activiteiten kan een onderdeel zijn van de werking maar alleen als daar nood aan is. De 'corebusiness' blijft het **behartigen van een betere leefbaarheid** van wijk of dorp. Natuurlijk kan samengewerkt worden met andere verenigingen in het kader van een wijk- of dorpsactiviteit.

- **Meld alle successen**

Goed nieuws mag gezien worden. Maak successen op regelmatige tijdstippen en via verschillende kanalen zichtbaar.

**Opvallen en beklijven, openstaan en vasthouden,
verrassen door actie en 'look':
deining veroorzaakt schokgolffjes.**

Bij de opstart van het dorpscomité in Emelgem (Izegem) werd goed nagedacht over een herkenbaar beeld. Tijdens een brainstorm verwees een bewoner naar 'Peerommegang', een dorpsfeest dat jaarlijks plaats vindt op 15 augustus en waar de Emelgemnaren vroeger getrakteerd werden op de eerste peertjes van het seizoen. 'Peerke' is tevens de naam van het standbeeld op het marktplein. De slogan van het dorpscomité werd 'Emelgem, een dorp met pit' en deze werd voorzien van **een modern logo**. Voor de eerste activiteit, een dorpscafé op het marktplein, werden uitnodigingen gedrukt op felgroen papier met op de keerzijde het logo. De inwoners met een hart voor Emelgem werden opgeroepen om het logo aan hun raam te hangen. Met succes! In veel straten van Emelgem was het groene 'peertje' te zien. Zo **herkent de bevolking** snel de initiatieven die door het dorpscomité worden georganiseerd, zoals de nieuwjaarsdrink, het dorpskrantje, ...

Elk dorp van Veurne beschikt over een **informatiebord** waarop alle activiteiten van verenigingen worden aangekondigd. Ook de vergaderingen van de bewonersplatforms krijgen hierop hun vaste stek en genieten zo ruime bekendheid. Dit brengt niet meteen nieuwe mensen bij, maar het dorp ziet wel dat het bewonersplatform een blijvend kanaal is en openstaat voor iedereen.

In het dorp Sint-Jan (Wingene) heeft men een **originale promotiecampagne** gevoerd om mensen naar de dorpsbijeenkomst te lokken. Men plaatste overal in het dorp borden met controversiële boodschappen, zoals 'geen koffieshop in Sint-Jan', 'De kerk: mijn restaurant?'... Uiteraard waren de reacties veelvuldig (en uiteenlopend). Maar beweging werd er gemaakt!

Het bewonersplatform van Steenkerke (Veurne) kon niet inschatten of het plaatselijk krantje wel degelijk gelezen werd ... tot er een 'foutje' stond waarop heel veel mensen reageerden. Een artikel over de oudste bewoonster van Steenkerke, die net niet de oudste bleek te zijn! Iedereen zal het geweten hebben! Een mooie **test om de leesdichtheid** te testen!

Bekend en bereikbaar

Een bewonersgroep blijft niet binnenskamers. Integendeel, **de groep moet de straat op**, ruchtbaarheid maken, het af en toe van de 'daken' schreeuwen. Communicatie is een sleutelbegrip. Externe communicatie is a never ending story, het vraagt continu onderhoud en aandacht. Want jammer genoeg: resultaten worden vlug vergeten. Of zoals iemand zei: 'Goed vinden ze normaal. Slecht is het altijd.'

- **Middelen voor meer media**

Jezelf bekendmaken kan op veel manieren. Een paar ideeën: af en toe een nieuwsbrief, een circuit van affichering zodat iedereen de activiteiten en resultaten kan volgen, verslagen van vergaderingen ophangen op openbare plaatsen, een eigen logo en website, een facebookpagina, een open bewonersvergadering... Zorg er altijd voor dat mensen de weg vinden naar jouw adres, dat mensen reacties of voorstellen kunnen indienen. Vergeet dus nooit de juiste **contactgegevens op alle publicaties!** (naam, adres, telefoon, emailadres, website...)

- **Contacteer de pers**

Regionale pers is benieuwd naar wat leeft. Maak het journalisten gemakkelijk en beheers het onderwerp door **zelf een goeie perstekst** door te sturen. Een A4 is voldoende, met korte vermelding van wie je bent en van waaruit je werkt, de contactgegevens van je groep, en de actie die je in het licht wil stellen. Geef een foto mee of geef aan waar een beeld kan genomen worden. Ook bij het gemeentebestuur kan je een **perslijst opvragen**. Stuur het bericht door en bel binnen de 12 uur de contactpersoon om te horen of er een publicatie komt.

- **Eigen activiteiten ten volle benutten**

Organiseer je een dorpsfestijn? Of een open bewonersvergadering? Contacteer de pers en zet in op mond-tot-mondreclame. Maar vergeet niet op het moment zelf contacten te leggen, contactgegevens te noteren, een verslag te maken voor de pers en je website up te daten. Voorzie ook een openingswoord waarbij je de bewonersgroep nog even toelicht qua doelstelling en werking.

- **Overweeg het opstarten van een dorpskrant**

Heel wat mensen lezen dorps- en wijkkrantjes. Bewoners voelen zich **persoonlijk aangesproken** en nauw betrokken, doordat de inhoud heel herkenbaar is. Plaatselijke krantjes hoeven niet te tippen aan de meest mooi-ogende folder om effect te hebben.

Bestuur en bewoner, twee handen op een buik, open beleid, actieve participatie: beslist een kans voor beter besluit!

‘De rondleiding in de burelen van de verschillende diensten in het stadhuis vond ik positief. Daar zagen we eindelijk het **gezicht van de ambtenaren** achter de telefoon, waardoor je de diensten kan personaliseren. Je kan er een gezicht op kleven.’

‘Ambtenaren en schepenen zijn ook maar mensen. Je hoeft er geen schrik van te hebben.’

‘Vroeger was ’t stad een **ivoren toren**, nu is het bestuur toch al meer bereikbaar.’

‘Het zijn de politici die uiteindelijk beslissen. Maar - even belangrijk - het zijn de ambtenaren die uitvoeren. Dat kan een probleem zijn. Politici zijn meestal wel bereid om mee te werken, maar soms ontstaat een **kortsluiting bij de uitvoering**. Ik heb de indruk dat bepaalde diensten, koninkrijkjes zijn waar de diensthoofden een autonoom beleid voeren, soms los van de politieke besluitvoering. Ook voor ons is dat een leerproces en belangrijk om te weten hoe we onze kar aan de politieke tractor kunnen hangen.’

‘Jaarlijks is er een bijeenkomst omtrent het onderhoud van het groen in onze gemeente waarbij zowel de bevoegde schepenen als de betreffende ambtenaren aanwezig zijn. Dit is goed omdat op die manier het gevaar wordt vermeden **dat schepenen en ambtenaren elkaar tegenspreken**. Je voelt het meteen als ze op dezelfde lijn zitten.’

‘Je wil altijd een positieve sfeer behouden en zeker niet overkomen als een zeurpiet. Daarom nemen wij ook **zelf initiatieven** in en voor het dorp. Dat komt anders over in de ogen van het stadsbestuur.’

‘Bedank de schepenen, maar **vergeet ook de ambtenaren niet**. Dikwijls zijn het de ambtenaren die instaan voor het leeuwendeel van het werk.’

‘Als de gemeente iets doet, moeten we dat ook **waarderen**. Het is belangrijk om niet alleen te schoppen, maar ook te zalven.’

Band met het bestuur

Een goede band met het bestuur is essentieel: op het vlak van informatie, inspraak en dialoog, aanreiken van oplossingen, logistieke en eventueel financiële ondersteuning. Het bestuur is geen 'vijand', maar partner in het participatieve streven van de bewonersgroep. De band met het bestuur is een van de belangrijkste elementen van externe communicatie.

- **Leer het bestuur kennen. Laat het bestuur toe jullie te leren kennen**

Wat zijn de bevoegdheden van de diverse schepenen? Welke ambtenaren zijn belangrijk voor de bewonersgroep? Welke adviesraden zijn actief? Nodig iemand uit van het bestuur om meer toelichting te geven. Goed begonnen, is half gewonnen!

- **Zorg voor regelmatig contact met het bestuur, maar loop de deur niet plat!**

Regelmatig contact is noodzakelijk, maar ga ook **niet om de haverklap** politici of ambtenaren aan de mouw trekken. Wees correct en efficiënt in je contacten. Nodig je een ambtenaar of schepen uit, licht dan op voorhand de vraag goed toe en hou de timing in de gaten.

- **Zorg voor persoonlijke contacten met bestuur en ambtenaren**

Nodig het bestuur zeker uit op eigen initiatieven. Maak ook gebruik van het eigen persoonlijke netwerk en dat van de andere leden van de bewonersgroep. Onderschat het belang van **informele contacten** niet!

- **Maak je resultaten bekend naar alle politieke partijen, gemeenteraadsleden, relevante diensten en organisaties**

Zet je troeven in de kijker. Denk **nooit dat iets 'vanzelf' geweten** is. Zorg zelf voor de juiste interpretatie.

- **Neem initiatief**

Wacht niet op Godot! Werk voorstellen uit, neem initiatieven, verras en anticipeer. Alles wat ongewoon of verrassend is, **wekt** bovendien **de nieuwsgierigheid** van de pers. En politici zijn absoluut persgevoelig!

- **Veel vragen om weinig te krijgen?**

Soms lijkt het wel zo, maar enige voorzichtigheid is geboden. Probeer je vraag zo realistisch mogelijk te stellen, goed onderbouwd en met zoveel mogelijk medestanders.

Wegwijs in alle diensten, wijs omgaan met ambtenaren, te scheep met schepenen, kennis verwerven: basis van een succes!

Het bestuur van Poperinge stelt jaarlijks in februari het algemene beleidsplan met budget voor aan de coördinatoren en secretarissen van de bewonersplatforms. Een **voorstelling op maat van het dorp** kan ook door de bewonersplatforms aangevraagd worden.

*‘Wij hebben een **contactambtenaar** en die zorgt ervoor dat de communicatie met de bewonersplatforms heel goed loopt. Wij krijgen bijvoorbeeld alle verslagen door van de andere bewonersplatforms.’*

*‘Wij hebben een communicatieambtenaar die erop hamert dat politici en diensten contact dienen op te nemen met de bewonersplatforms als het gaat om items betreffende de leefomgeving van de dorpen. Hij staat dicht bij het bestuur en als er belangrijke zaken zijn die te maken hebben met de leefomgeving, dan stelt hij voor dat de link gemaakt wordt met het bewonersplatform. De rol van een **communicatie-ambtenaar** is zeer belangrijk.’*

*‘Wij zitten in een luxepositie. We krijgen van de stad een **wijkwerker** ter beschikking die signalen uit onze wijk doorgeeft aan het bestuur. Hij vormt echt de schakel tussen onze groep en de stadsdiensten. Hij houdt zich specifiek bezig met de wijken in de stad.’*

In Slijpe (Middelkerke) wilde de bewonersgroep met een dorpskrant beginnen. Om de nodige middelen te verzamelen, diende men een **dossier in bij de Koning Boudewijnstichting**, oproep ‘Buitengewone Buurt’. De subsidieaanvraag werd goedgekeurd, en men kreeg € 2500 subsidie.

‘Wij nodigen de stad uit naar de evenementen in ons dorp, de nieuwjaarsreceptie en het ontbijt. Daar maken we op een losse manier contacten met de schepenen en geven we hen erkenning dat we met hen willen samenwerken.’

Beslist meebeslissen? Op naar een resultaat!

Een bewonersgroep zonder resultaat is als een café zonder bier. Toch is enige soepelheid geboden: participatie is een proces tussen mensen en hoe een en ander evolueert is nu eenmaal geen wiskunde. Wat is een resultaat? De totale oplossing? Een start om op lange termijn de zaken aan te pakken? Een deeloplossing? Of is het aanklaarten van een probleem op zich al een succes?

Kennis is macht !

- **Informeer je over de beleidsplannen in je gemeente**

Bij de start van een legislatuur maakt elke gemeente een **beleidsplan** op. Daar vind je de beleidsintenties terug voor de komende zes jaar. Stevig materiaal voor een boeiende analyse!

- **Alle bestuursdocumenten zijn openbaar**

In principe zijn alle **bestuursdocumenten openbaar**: je kan ze inkijken, een kopie aanvragen... Deze aanvraag tot inkijk moet je schriftelijk (brief, fax, e-mail) indienen bij het gemeentebestuur met vermelding om welke documenten het precies gaat.

- **Laat je door ambtenaren helpen**

Sommige dossiers zijn technisch behoorlijk complex. Wees zeker dat het probleem klaar en duidelijk is voor de ganse groep vooraleer je gaat nadenken over oplossingen.

Ambtenaren zijn ambtshalve met deze dossiers bezig en **weten perfect wat er gaande is**. Daarom kan een dergelijke ondersteuning, zeker in een eerste fase, zeer nuttig zijn. Ook plannen of luchtfoto's kunnen verduidelijking brengen: ga na op het gemeentehuis bij wie je zo'n plan kan verkrijgen (ruimtelijke ordening, stedenbouw, ...). Sommige gemeenten hebben zelfs een ambtenaar als eerste aanspreekpunt voor bewonersvragen.

- **Zoek mogelijke medestanders, ook extern**

Partners zoals De Lijn of bpost zijn vaak moeilijker te overtuigen. Om sterker te staan, kan het interessant zijn **over de dorpsgrenzen heen te kijken**. Problemen die op verschillende plaatsen voorkomen, kunnen gebundeld worden.

- **Ga zelf op zoek naar middelen**

Koken kost altijd **geld**. Gelukkig kun je voor een aantal zaken beroep doen op subsidies. Verder in deze brochure (onder het luik '**Bagage**') vind je een lijst met **mogelijke subsidiekanalen**.

- **Weet waar mandatarissen wonen**

Hou contact met schepenen en gemeenteraadsleden van je gemeente. Stuur niet alleen verslagen door, nodig hen ook eens uit op een evenement of op de werkgroep.

Pin je ook niet vast op één politicus, op die manier vermijd je politieke inmenging en krijgt je groep geen kleur opgespeld.

Tijd, geduld, grondig werken, goed voorbereid en constructief oplossingen voorstellen: de politiek van een bewonersgroep, soms beter dan de politiek?

'Je hebt een continuïteit in je bewonersplatform, maar het **politieke landschap wisselt** om de zes jaar. Dat maakt kansen wisselend: de ene keer kun je goed doorgaan. De andere keer sta je aan de zijlijn. Je moet daar diplomatisch mee omgaan, prikkelen, maar niet te ver gaan.'

'Lokaal beleid werkt niet zoals de privé (rap en snel actie en reactie). In de politiek gaat het **langzaam maar zeker...** maar zeker langzaam.'

'We moeten onze plaats kennen. Wij kunnen voorstellen doen, adviseren, maar uiteindelijk is het aan het **bestuur** om een **beslissing** te nemen.'

'Bewonersparticipatie staat of valt met hoe ernstig schepenen en ambtenaren jouw groep nemen.'

'We hebben ervaren dat we door **anticiperend te werken** (concrete suggesties doen, geen voorstel te nemen of te laten), meer feedback krijgen.'

'We moeten kunnen aantonen dat wij als bewoners er niet alleen zijn om te klagen, maar ook zelf voorstellen doen zodat het bestuur ziet dat we ook iets kunnen.'

'We moeten zelf **duidelijker filteren** wat echt belangrijk is voor ons dorp, wat prioritair is. Anders ontstaat een afkeer. Op onze vergadering is het ongelooflijk hoeveel vragen er komen, we kunnen ze onmogelijk allemaal overbrengen. We maken een keuze van wat we doorgeven aan de stad.'

Uit de bevraging DORP inZICHT in Reningelst (Poperinge) bleek de **nood aan kinderopvang** tijdens de zomervakantie. Eerst besloot het stadsbestuur om enkel in het centrum van Poperinge kinderopvang te voorzien. Maar de ouderraad en het bewonersplatform bleven opperen dat de nood hoog was. Na overleg met de betrokken schepen werd een **proefexperiment** gestart in het dorp. Met succes.

Werken naar een oplossing

- **Een afsprakennota is een mogelijkheid**

In sommige gemeenten wordt een afsprakennota opgemaakt tussen bewonersgroepen en het bestuur. Daarin staat vermeld welke rol beide zullen opnemen. Bijvoorbeeld: het bestuur engageert zich om vragen van de bewonersgroep binnen een redelijke termijn te beantwoorden, om advies te vragen over buurtgebonden kwesties, om bewonersgroepen een werkingsbudget te geven...

Groepen die niet formeel erkend zijn, kunnen natuurlijk ook een goed contact hebben met het bestuur. **Formele erkenning** is dus geen noodzakelijke voorwaarde. Want er bestaan groepen met een afsprakenkader waarbij het contact toch moeilijk verloopt.

- **Neem de tijd om een voorstel grondig uit te werken**

Tijd en geduld zijn sleutelbegrippen. Een goed uitgewerkt voorstel waarover grondig werd nagedacht en waarbij de redenering en argumentatie klaar en duidelijk zijn, heeft meer **slaagkans**. Doe dit in **samenwerking** met alle betrokken partijen, wat in sommige gevallen ook externen kunnen zijn (bpost, De Lijn...).

- **Communiceer niet alleen je oplossing, maar ook het proces!**

Hou de bewoners warm tijdens het proces dat leidt tot een oplossing. Zo blijven ze voelen waar het naartoe gaat en vermijd je ontgoocheling op het einde van de rit. Komt er een andere oplossing dan eerst gedacht, dan licht je dat ook toe. Op die manier wordt je **geloofwaardigheid** groter.

- **Ga met je voorstel naar het bestuur**

Je wordt als groep sneller erkend als je zelf voorstellen aanbiedt. Wees er alert voor dat je die niet als een 'eis' voorlegt, maar als **een mogelijkheid**. De onderliggende vraag is altijd een vraag naar samenwerking.

- **Hou een overzicht bij van de bereikte resultaten en evalueer**

Het is belangrijk om regelmatig te evalueren. Een goede startvraag is: 'Hoe zou ons dorp er uitzien zonder onze inspanningen?' Zo'n evaluatie kan op verschillende vlakken: de resultaten, het groeiproces van de groep, het draagvlak binnen het dorp, de verhouding met het bestuur...

En tenslotte: ontgoochelingen zullen er altijd zijn. Maar mislukken is een relatief begrip: de ene mislukking draagt bij tot een volgend succes. Op lange termijn wordt meer gewonnen dan je eerst dacht!

Benieuwd naar de mening van je groep?

Stof voor een gesprek

Deze twee bladzijden zijn min of meer blank. Een paar trefwoorden, dat is alles. Deze brochure is dan ook geen roman maar een praktijkwerkboek.

Het kan een goede oefening zijn om alle leden van je bewonersgroep te vragen naar hun bedenkingen en/of beschouwingen om en rond deze trefwoorden. En het helpt natuurlijk als ze deze uitgave al eens inkeken.

Opnieuw een andere manier om extra input te krijgen van de leden van je bewonersgroep.

Ideaal om te doen op een bijeenkomst waar niet al te veel zware dossiers wachten...

Agenda

Grootte van de groep

Samenstelling van de groep

Verloop van vergaderingen

Frequentie en tijdstip van vergaderingen

Contact met bestuur

Contact met bewoners

Contact met andere bewonersgroepen

Contact met andere sociale actoren

Moeilijkste dossier tot nu toe

Mooiste resultaat tot nu toe

Leukste moment tot nu toe

Grootste uitdaging voor straks

Beetje theorie in een praktijkboek

Een blik in de achteruitkijkspiegel leert ons dat democratie en het daarmee verbonden begrip participatie voortdurend in evolutie zijn. Het proces- en projectmatig karakter van participatie maakt dat de weg die gevolgd wordt, steeds anders is. Andere tijden, andere mensen, nieuwe invalshoeken, nieuwe methodieken en tools maken van elk participatief traject een uniek gebeuren dat tegelijk een volgend proces kan beïnvloeden.

Historisch perspectief

Het begrip 'burgerparticipatie' kende de afgelopen 50 jaar een evolutie.

Een eerste voorwaarde is natuurlijk een democratisch bestel. Maar een democratie waar de verkozenen alle volmacht (en dus macht) krijgen, kan op weinig sympathie rekenen van burgers die mee willen betrokken worden. Dat voelen politici vandaag ook aan. Er ontstaat een participatieruimte die bewoners meer kans geeft tot mee richting geven en zelfs tot meebeslissen.

Kortweg kunnen we drie vormen onderscheiden:

- **Inspraakdemocratie** (jaren '70):
Het initiatief ligt bij het bestuur, de burger mag zijn mening geven. Inspraak gaat om het informeren, sensibiliseren over en toetsen van voorstellen uitgewerkt door het lokaal bestuur.
- **Interactieve democratie** (jaren '90):
Het initiatief blijft bij het bestuur, maar de burger mag vooraf meedenken.
- **Directe democratie** (vanaf 2000):
De overheid faciliteert burgerinitiatieven die beleidsbeslissingen mee helpen oriënteren. De agenda van het bestuur staat niet voorop. Start en uitkomst van dit proces zijn open.

Deze vormen van democratie zijn niet uitsluitend gebonden aan een bepaalde periode. Al naargelang de inzet en het doel van een participatieproces kan elk van de drie vormen van democratie van toepassing zijn en zelfs wat naast elkaar lopen. Deze 'generaties' zijn met andere woorden complementair aan elkaar en kunnen ook wisselen per legislatuur. De ene politicus is al meer inspraakgericht dan de andere...

Gemeentedecreet

In het Gemeentedecreet van 6 juli 2005 zijn een aantal regels opgenomen die het voor de steden en gemeenten, maar ook voor de bewoners, mogelijk maken een interactief beleid te voeren.

Er zijn regels voor participatieve initiatieven zoals klachtenbehandeling, adviesraden en overlegstructuren, verzoekschriften aan de gemeenteraad en een gemeentelijke volksraadpleging. Later is het burgerinitiatief toegevoegd als mogelijkheid om zelf vragen en voorstellen met betrekking tot de beleidsvoering en dienstverlening in de agenda te laten opnemen.

Dit klinkt allemaal vrij technisch. Het belangrijkste blijft uiteindelijk altijd de concrete situatie in dat dorp, die wijk, die stad.

Participatie, een meervoudig begrip.

Met dank aan Karolien Dezeure, bestuurskundige Hogeschool Gent

Participatie is een al of niet georganiseerd proces van communicatie, uitwisseling en beïnvloeding tussen bevolking en lokaal bestuur. De uitkomst ligt niet vast, er is tweerichtingsverkeer en ieder proces is maatwerk.

Participatie kan zowel middel als doel op zich zijn.

Instrumentele participatie betekent dat participatie gezien wordt als **middel** om een beleidsdoel te bereiken. Dan wordt participatie een manier voor politici om een draagvlak te verwerven en kan participatie voor hen een inhoudelijke verrijking betekenen dankzij de input die rechtstreeks vanuit bewoners wordt verkregen. Een kans ook om zich populair te maken. De aandachtige lezer zal merken dat deze vorm van participatie vooral uitgaat van politici naar bewoners. Een vorm van participatie die binnen het bestuurlijk beleid goed te dirigeren is.

Maar het kan ook anders.

Participatie kan ook een **doel** op zich zijn: een lokaal bestuur vertrekt vanuit het idee dat de betrokkenheid van haar bewoners een must is, een basisvoorwaarde voor een goed beleid. Geen beleid zonder een vorm van participatie. In het vakjargon wordt dit '**democratische participatie**' genoemd.

Deze vorm van participatie is veel meer tweerichtingsverkeer, leidt tot een open besluitvorming en vereist een goede samenwerking tussen beleid en participanten.

Het schepencollege van Alveringem gaat voor een doorgedreven informatie- en communicatiebeleid. In de deelgemeenten wordt systematisch een informatievergadering of inspraak georganiseerd rond een bepaald onderwerp: wijziging reglement huisvuilophaling, openbare werken, herbestemming gebouwen, debat rond inplanting windmolens,...

Het schepencollege van Ieper organiseerde in 2009-2010 een inspraak- en informatieronde onder de noemer Stevig Elftal. Het stadsbestuur organiseerde hierbij in Ieper en elke deelgemeente een bijeenkomst. Elke bijeenkomst is een combinatie van een informatievergadering en een hoorzitting tussen het stadsbestuur en de bevolking. Bewoners vernemen enerzijds meer over de belangrijkste realisaties en toekomstplannen voor hun dorp en krijgen anderzijds ook de kans om opmerkingen naar voor te brengen, vragen te stellen of suggesties te formuleren over diverse beleidsthema's.

De bewonersgroep van Sint-Pieters-Kapelle (Middelkerke) stelde voor om een wekelijkse markt te organiseren in het dorp, omdat er geen winkels meer zijn. Het gemeentebestuur pikte dit voorstel op en sinds januari 2010 is er iedere woensdagochtend markt op het kerkplein.

Stad Izegem kiest ervoor om in wel uitgekozen aandachtsbuurten een wijkontwikkelingsplan op te maken in nauwe samenspraak met de bewoners. Een bewonersbevraging zorgt voor een duidelijke kijk op de wijk en vormt de input voor themavergaderingen waarbij bewoners, schepenen en ambtenaren samen op zoek gaan naar passende maatregelen voor de vastgestelde knelpunten. Het wijkontwikkelingsplan vormt een beleidsplan op maat van de wijk met concrete actievoorstellen en uitdagingen voor de toekomst.

In Haringe (Poperinge) kwam de vraag naar een openbare speel- en ontmoetingsruimte. Aanvankelijk was hiervoor geen beschikbare ruimte maar na overleg met het stadsbestuur werd een geschikt terrein gevonden. Zowel het stadsbestuur als de bewonersgroep namen initiatief voor middelen: het stadsbestuur via de begroting en de bewonersgroep via een projectoproep van de Koning Boudewijnstichting. De kinderen uit het dorp krijgen ook een stem in het mee bepalen van de invulling van deze speel- en ontmoetingsruimte.

In Bulskamp (Veurne) namen de bewoners zelf initiatief om een ontmoetingsruimte te creëren. Braakliggende grond werd bekomen van een kloostergemeenschap en men stak zelf de handen uit de mouwen voor de aanleg hiervan. Toen Veurne besliste om in elk dorp een ontmoetingscentrum te bouwen, werd met deze dynamiek rekening gehouden. Zo werd een multifunctioneel ontmoetingscentrum geopend, uitgebaat door een vzw die alle verenigingen overkoepelt.

De participatieladder

De manier waarop bewoners betrokken worden en zijn op het beleid, kent veel gradaties. Samenlevingsopbouw gebruikt de participatieladder om de intensiteit van deze wederzijdse betrokkenheid aan te tonen. Deze ladder is geen statisch gegeven, de verschillende stadia kunnen dynamisch in elkaar lopen.

Er wordt ook geen waardeoordeel verbonden aan de gradaties. De 'hoogste' trede is dus niet altijd de meest aangewezen of 'beste' methode.

De ladder is enkel een instrument om beleidsinitiatieven te categoriseren. Zo kan je als bewonersgroep zelf eens nagaan of jouw manier van participatie beweegt op de ladder of 'vastgeroest' zit op een trede...

..... Informeren

Het bestuur bepaalt de agenda en houdt de bevolking met goede info op de hoogte.

..... Raadplegen

Het bestuur bepaalt de agenda maar luistert naar de mening van de bevolking, zonder de garantie dat dit tot verbintenissen leidt. Het gaat om een open, vrijblijvend gesprek.

..... Adviseren

Het bestuur vraagt advies aan bewoners. De bevolking kan problemen aankaarten en oplossingen formuleren. Het gaat hier om het mobiliseren van bewoners om ideeën te genereren.

..... Coproduceren

Het bestuur en de bewoners bepalen samen de probleemagenda: er wordt dus samen een plan ontwikkeld dat uitgevoerd wordt. De overheid verbindt zich aan de overeengekomen oplossing.

..... Meebeslissen

Het bestuur en de bewoners bepalen samen de probleemagenda: er wordt samen gezocht naar oplossingen en samen beslist.

..... Zelfbestuur

Het bestuur laat de agenda en besluitvorming over aan de bewoners. Ook de beslissing valt bij de bewoners. Het ambtelijk apparaat werkt adviserend en ondersteunend.

Methodieken

Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen werkte de voorbije jaren binnen het programma Leefbaarheid met verschillende methodieken. We stellen er drie aan je voor:

DORP inZICHT

DORP inZICHT is een methodiek die bewoners van kleine landelijke leefkernen uitnodigt om de leefbaarheid in hun omgeving te verbeteren. DORP inZICHT is een instrument vóór en dóór bewoners. De stuwende kracht is een projectgroep die bestaat uit inwoners van het dorp, maar het initiatief kan ook van een vereniging of van het lokaal bestuur komen. DORP inZICHT biedt besturen namelijk de mogelijkheid om hun werking van onderuit mee te laten voeren door het betrekken van bewoners.

Volgende dorpen uit West-Vlaanderen werkten met DORP inZICHT:

Desselgem (Waregem), Doomkerke (Ruislede), Emelgem Centrum (Izegem), Esen (Diksmuide), Ettelgem (Oudenburg), Haringe (Poperinge), Houtave (Zuienkerke), Kanegem (Tielt), Kruiskerke (Ruislede), Mannekensvere (Middelkerke), Pervijze (Diksmuide), Ramskapelle (Nieuwpoort), Reningelst (Poperinge), Schore (Middelkerke), Schuiferskapelle (Tielt), Sint-Jan (Wingene), Sint-Pieters-Kapelle (Middelkerke), Slijpe (Middelkerke), Steenkerke (Veurne)

Meer info? www.dorpinzicht.be

Opmaak van een wijk- of dorpsontwikkelingsplan

Het WOP (wijkontwikkelingsplan) of DOP (dorpsontwikkelingsplan) is een meerjarenplan waarin bewoners, samen met het gemeentebestuur, neerschrijven in welke richting ze de ontwikkeling van hun wijk of dorp zien in de toekomst.

Dit plan moet de speerpunten van de wijk- of dorpsontwikkeling aanduiden en concrete oplossingen en aanpak voor problemen bevatten. Samenlevingsopbouw zorgt tijdens het hele proces voor een optimale bewonersparticipatie in de verschillende fasen van voorbereiding, uitwerking en opvolging van het plan. Bewoners geven hun kijk op hun wijk of dorp en bepalen mee de toekomst. Samen met de gemeentediensten, externe betrokken actoren (o.m. welzijnsdiensten) en enkele geëngageerde bewoners bepaalt het gemeentebestuur welke oplossingen aangereikt worden voor de gestelde problemen en hoe deze aangepakt worden. Deze doelstellingen met bijhorende acties worden opgenomen in het wijk- of dorpsontwikkelingsplan.

Projecten van Samenlevingsopbouw:

WOP I Achter de kerk, Izegem (2003 - 2005)

WOP II Centrum West, Izegem (2007 - 2009)

WOP III Deelkern Emelgem, Izegem (2009 - 2011)

Activerende Wijkontwikkeling, De Panne (2006 - 2008)

Dorpsontwikkelingsplan Reningelst, Poperinge (2009 - 2011)

Bewonersplatforms

Een bewonersplatform is een open vergadering voor en door dorpsbewoners over zaken die met 'het leven in het dorp' te maken hebben. Voorstellen, vragen en bekommernissen worden via het bewonersplatform doorgespeeld aan het bestuur. Bewoners bouwen op deze manier mee aan een kwalitatieve leef- en woonomgeving voor iedereen en het bestuur kan zo oplossingen bieden die aansluiten bij de reële noden uit de dorpen. Bewonersplatforms bouwen dus een brug tussen bewoners en beleid. Wederzijdse engagementen, respect en een open dialoog zijn de fundamenteën.

Projecten van Samenlevingsopbouw:

Bewonersplatforms Veurne (2003 - 2008)

Bewonersplatforms en dorpsontwikkeling Poperinge (2007 – 2010)

Bewonersplatforms en dorpsontwikkeling Diksmuide (2009 – 2012)

Meer lezen

Een greep uit de waaier aan literatuur over bewonersparticipatie:

- Goubin, E., & Rubben, M. (2005). Van schietstand tot denktank. Bewonersplatforms voor inspraak en participatie [brochure]. Brugge: Provincie West-Vlaanderen.
- • Verhoeven, S. e.a. (2008). Het burger-ei: perspectieven op lokale burgerparticipatie. Brussel: SoCiuS.
- De Rynck, F., Dezeure, K. e.a. (2009). Burgerparticipatie in Vlaamse steden. Naar een innoverend participatiebeleid. Brugge: Vanden Broele.
- Lanckswaert, E., Thijssen, P., Van Dooren, W. & Dierickx, G. (2010). De burger aan zet. Zin en onzin van participatie. Brussel: Politeia.
- Hindryckx, J. (2008). Van politiek in de dorpsstraat tot bestuur in de gemeente. Een unieke en overzichtelijke combinatie van management, gemeentewetgeving en eigen duiding. Brugge: Die Keure.
- De Rynck, F., & Dezeure, K. (2011). Participatie wordt ge(s)maakt! Over de visie van politici en ambtenaren op participatie. Rapport te raadplegen op www.samenlevingsopbouwvl.be.
- De Rynck, F. (red.) (2008). De stad in de wijk. Gebiedsgericht werken in Vlaamse steden en gemeenten. Brussel: Politeia.
- Schuermans, G. (red.) (2010). Is er ruimte voor participatie van maatschappelijk kwetsbare groepen? TerZake Cahier, Uitgeverij Die Keure.
- TerZake, tijdschrift van vzw De Wakkere Burger en Samenlevingsopbouw Vlaanderen.
- Lokaal, magazine en ledenblad van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw (VMSG)

Nuttige websites

In ons land

www.samenlevingsopbouw.be
www.west-vlaanderen.be
www.westhoek.streekhuis.be
www.zuid-west-vlaanderen.streekhuis.be
www.midden-west-vlaanderen.streekhuis.be
www.brugge-oostende.streekhuis.be
www.giswest.be
www.vvsg.be
www.vlaanderen.be/openbaarheid
www.dewakkereburger.be
www.participatiewiki.be
www.dorpinzicht.be
www.dorpmettoekomst.be
www.vrijwilligerswerk.be
www.deverenigdeverenigingen.be
www.thuisindestad.be
www.memori.be
www.kortom.be
www.de-raet.be
www.demos.be
www.netwerkparticipatie.be
www.cibecommunicatie.be
www.kenniscentrumvlaamsesteden.be
www.vlm.be
www.ipo-online.be

Even kijken bij de noorderburen

www.movisie.nl
www.burgersaanhetsstuur.nl
www.wijkalliantie.nl

Toestand van de wegen - wegenwerken

www.meldpuntwegen.be

www.meldpuntfietspaden.be

www.wegenenverkeer.be

Lokale subsidiekanalen

Vraag meer informatie over lokale subsidies bij uw eigen stad of gemeente.

Regionale projecten en subsidiekanalen

Vlaanderen feest

www.vlaanderen.be/vlaanderenfeest

www.11daagsevlaanderen.net

Regionaal Landschap – Erfgoedcel

www.regionalelandschappen.be

www.erfgoedcellen.be

(Inter)Nationale projecten en subsidiekanalen

Dag van de buren

www.dagvandeuren.be

Nationale loterij

www.nationale-loterij.be

Koning Boudewijnstichting

www.kbs-frb.be

Telenet Foundation

www.telenetfoundation.be

Cera

www.cera.be

Aardig-op-weg-week

www.aardig-op-weg-week.be

Vlaams-Europees verbindingsagentschap

www.vleva.eu/subsidiewijzer

Beslist meebeslissen: blik op de aanpak

Deze publicatie is een uitgave van Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen met de financiële steun van de Provincie West-Vlaanderen, LEADER, Europa, Vlaanderen en VLM.

Kerngroep

Een groep deskundigen dacht in een kerngroep na over de gehanteerde werkwijze en de inhoud van deze brochure.

Samenstelling kerngroep:

Vanuit Samenlevingsopbouw West-Vlaanderen: directeur **Chris Verstraete**, programmaverantwoordelijke leefbaarheid **Joke Dekoninck** en opbouwwerkers **Evelien Aneca**, **Katrien Laga**, **Nele Vanveuren** en **Karen Viaene**.

Karolien Dezeure, onderzoeker aan het steunpunt bestuurlijke organisatie Hogeschool Gent, zorgde voor feedback tijdens de verdiepingstafels. Samen met **Filip De Rynck**, hoogleraar bestuurskunde Hogeschool Gent, schreef zij op basis van onze interviews en verdiepingstafels het rapport: Participatie wordt gesmaakt! Over de visie van politici en ambtenaren op participatie.

Bern Paret, gebiedswerker leefbaarheid Provincie West-Vlaanderen regio Westhoek, nam deel aan de kerngroep. De Provincie West-Vlaanderen maakt het voor Samenlevingsopbouw mogelijk om tal van projecten rond bewonersparticipatie op te zetten.

Rita L'Enfant, stafmedewerker van Samenlevingsopbouw Vlaanderen, begeleidde vanuit haar expertise omtrent participatie de verdiepingstafels met mandatarissen en ambtenaren.

Aanpak

Deze brochure kwam tot stand vanuit de ervaringen uit onze eigen projecten met bewonersgroepen in De Panne, Diksmuide, Izegem, Middelkerke, Poperinge, Veurne en Wingene.

Daarnaast werden ook een aantal vrijwilligers uit bewonersgroepen uitgenodigd op een uitwisselingstafel op 2 oktober 2010 om de inhoud van de brochure af te bakenen en scherp te stellen.

De bijeenkomsten met alle West- en Oost-Vlaamse bewonersgroepen die met DORP inZICHT werken of hebben gewerkt, waren eveneens een bron van inspiratie voor deze brochure.

Dank aan alle bewoners die een bijdrage hebben geleverd!